

PČELARENJE FARAROVOM KOŠNICOM

Dr med. Rodoljub Živadinović, predsednik Saveza pčelarskih organizacija Srbije

18210 Žitkovac, Ul. Stojana Jančićevića br. 12

(060) 444-01-01, (069) 444-01-01

apikult@gmail.com

www.pcelinjak.com/zivadinovic.htm

www.spos.info/subpages/autorske_stranice/autorske_stranice.php?id=4

U Srbiji se lagano i skromno širi košnica niskih nastavaka, poznata kao Fararova košnica. Košnica pod takvim imenom zvanično ne postoji, ali se to ime odomaćilo u Srbiji, i verovatno će jednoga dana postati standardna košnica, jer to itekako zaslužuje. Spoljna visina svih nastavaka je 170 mm, dok sve ostale mere apsolutno odgovaraju LR košnici. Svi postupci u tehnici pčelarenja se obavljaju lako i brzo, te se uz isto uloženo vreme i trud, može gajiti mnogo veći broj pčelinjih zajednica u Fararovoj, nego u nekoj drugoj košnici. Ali, u njoj se moraju gajiti isključivo jake pčelinje zajednice. Samo tako može da pruži prave rezultate. Ovu činjenicu mnogi prenebregavaju i ne posvećuju joj dovoljno pažnje, pa ne uspevaju da sa ovom košnicom ostvare dobre rezultate.

Takođe želim da napomenem da u radu sa ovom košnicom, početnici imaju mnogo nepremostivih problema. Razlog za to je što su ušli u pčelarstvo površno, bez dovoljnog teoretskog znanja, a ovo nije košnica za takve pčelare. Pitanje je da li je i pčelarstvo, ako su dozvolili sebi da jednom ovako ozbiljnom poslu pristupe površno i neprofesionalno.

Po meni je glavna prednost Fararove košnice što vam za rad sa njom nisu potrebna nikakva predavanja i nikakvo specifično predznanje vezano za tehniku rada, ako imate dovoljnog znanja o biologiji ponašanja pčela. Jer, ako ga imate, kad otvorite košnicu, pčele vam same govore šta da uradite.

Godišnji ciklus jednodomnog pčelarenja

Iako pčele danas imaju mnogo više neprijatelja nego pre nekoliko desetina godina (*Varroa destructor*, prskanje biljaka pesticidima tokom cvetanja, veoma promenljive vremenske prilike i slično), pa pčelinje zajednice bez pomoći sa strane retko dostižu optimalnu snagu za ranu pašu kao što je bagremova, ipak sam se odlučio za jednodomno pčelarenje. Smatram da se pravilnom tehnikom pčelarenja pčelinja društva mogu dovesti do željene snage, uz strogo poštovanje i praćenje lokalnih pašnih prilika (zato ću ih kroz tekst navoditi). Ovo je samo jedna od mnogobrojnih mogućih tehnika pčelarenja jednodomnim sistemom u Fararovoj košnici, koju uglavnom primenjujem. Doduše, to je samo osnova rada na pčelinjaku, koja se vrlo često menja i prilagođava trenutnim uslovima bilo koje vrste.

Na području gde pčelarim, glavna paša je bagremova, početkom maja. Za njom sledi paša od divlje kupine, krajem maja i početkom juna, koja se nadovezuje na dugotrajnu slabu livadsku pašu. Zato se posle bagrema pčele danas sele na drugu bagremovu pašu, jer bagremov med ima daleko bolju cenu od drugih vrsta meda, a zatim na livadsku pašu.

Ciljevi moje tehnike pčelarenja su:

- zamena 50% plodišnog saća tokom godine;
- zaštita pčela od bolesti pravilnom tehnikom pčelarenja;
- zaštita pčela od varoe;

- med kao hrana za zimovanje;
- med nije sam sebi cilj.

Opis tehnike pčelarenja započecu od kraja oktobra. Stanje koje ću opisati nastalo je krajem leta, a kako, saznaćete iz daljeg teksta.

Krajem oktobra, na podnjači se nalazi jedan nastavak odabranog medišnog saća sa kvalitetno izgrađenim radiličkim saćem. Iznad njega su dva nastavka u kojima je krajem leta gajeno leglo. Meni nije bitno koliko tu ima meda, jer se iznad nalazi nastavak sa glavnom zalihom meda (sa medom od svih paša tokom godine, koji uvek stoji na vrhu košnice ili u rezervi) za koji su se pčele „uhvatile“. Podnjača je sa mrežom i potpuno je otvorena od oktobra pa sve do prve polovine februara, bez obzira na jačinu zime. Zbog nastavka na podnjači, pčelinje klube udaljeno je od direktnih udara vetra, te dobro zimuje.

Tokom novembra ili decembra, kada nema legla, zajednice pčela se tretiraju oksalnom kiselinom protiv varoe metodom nakapavanja (3,5%-ni rastvor dihidrata oksalne kiseline).

Polovinom februara se mrežasta podnjača zatvara fijokom. Društvo je tada već značajno zahvatilo vršni nastavak sa medom. Do kraja februara ili početkom marta će se zamašnim svojim delom preseliti u njega, dok će donji nastavak bivšeg plodišta potpuno napustiti. Tada se taj nastavak skida sa košnice i nosi na pretapanje. Tako se zapremina košnice smanji za 25% (svojevrsno „utopljanje“ košnice), a staro saće se uklanja (sa njim i potencijalno prisutni izazivači raznih pčelinjih bolesti).

Do kraja marta se društvo intenzivno razvija u gornja dva od ukupno tri preostala nastavka, gde ima dosta meda i vlada zadovoljavajuća mikroklima. Krajem marta i početkom aprila u mom kraju počinju da cvetaju važne medonosne biljke, crni trn i džanarika. U povoljnim godinama, unos nektara i polena u košnicu je veoma obilan i potrebno je mesto za njegovo smeštanje. Zbog promenljivih vremenskih prilika, zamena mesta nastavaka kao mera podsticaja razvoja nije dala dobre rezultate u većini godina. Zato pribegavam jednostavnom manevru. Nastavak sa kvalitetnim radiličkim saćem koji se cele zime nalazio na podnjači i služio kao zaštita od jakih udara vetra kroz otvorenu mrežastu podnjaču, sada se premešta na vrh, dok se dva nastavka u kojima se tokom proleća razvijalo leglo spuštaju na podnjaču, bez izmene njihovih mesta. Tokom narednih mesec dana, tokom paše od voća, vršni nastavak će služiti kao skladište meda. Zavisno od snage društva, matica će preći u njega i polagati jaja. Na desetak dana pre bagremove paše u njemu će se nalaziti izvestan broj ramova sa manje ili više legla okruženog medom. Tada između vršnog i srednjeg nastavka stavljamo matičnu rešetku, ne tražeći maticu. Vraćamo se na pčelinjak kroz 5 dana i tražimo jaja. Tamo gde su jaja, tu je i matica. Ako je ona u donja dva nastavka (ispod rešetke), što je najčešći slučaj (te zato prvo i tražim jaja ispod matične rešetke), zamenimo im mesta. Ako je matica u vršnom (trećem) nastavku, nalazimo je, spuštamo je u donja dva i takođe im zamenimo mesta. Zamenom mesta donja dva nastavka, donji koji je već delimično oslobođen legla i ima dosta praznih ćelija dolazi na višu poziciju i matica ima dovoljno mesta za polaganje jaja, što utiče na smanjenu pojavu nagona za rojenje. Neposredno na početku intenzivne bagremove paše (kroz nekih 7–8 dana) odmah iznad matične rešetke dodajemo ceo nastavak satnih osnova. Pčelama to neće predstavljati smetnju, već naprotiv. Imaće u neposrednoj blizini plodišta priliku da izgrađuju veliki broj satnih osnova, što takođe utiče na smanjenje pojave nagona za rojenje. Zbog strogo određenog, relativno malog prostora košnice, tako snažne zajednice veoma brzo i rado zaposedaju taj nastavak i grade saće. Tokom paše, sukcesivno i po potrebi dodajemo još nastavaka iz rezerve, ovoga puta sa izgrađenim medišnim saćem. Važno je napomenuti da ovakav sistem rada zahteva jednogodišnje matice u društvima.

Pojedinih povoljnih godina, kao i u normalnim godinama kod pojedinih pčelinjih društava, postoji potreba dodavanja četvrtog nastavka nekad i znatno pre navedenog perioda dodavanja nastavka sa satnim osnovama. Pčelar se ne sme ustručavati da to učini, procenjujući shodno razvoju legla, klimatskim prilikama i drugim faktorima, gde će ga dodati. Nedodavanje tog nastavka znatno može povećati procenat pčelinjih društava koja će ući u rojevi nagon, a samim tim doći će i do globalnog smanjenja prinosa. Za taj manevar pčelar mora izuzetno dobro da pozna biologiju ponašanja pčela, a za to mu je potrebno zaista pozamašno stručno, teoretsko i praktično, tj. iskustveno znanje. Bez dovoljnog znanja u ovoj oblasti, pčelar nema šta da traži na pčelinjaku i ako pčelari drugim košnicama, o Fararovoj i da ne govorimo.

Slične principe primenjujem i kod narednih paša. Da bi razvoj društava bio što optimalniji, na četrdesetak dana pre očekivanog početka naredne paše, vršim zamenu mesta plodišnih nastavaka, što obezbeđuje povoljnu starosnu strukturu pčela za najbolje moguće iskorišćenje pčelinje paše.

Do sredine jula počinjem sa pripremanjem za zimovanje. Vršim poslednju zamenu mesta plodišnih nastavaka. Iz nastavka koji se na početku bagremove paše našao iznad nastavka sa satnim osnovama, nije vrcan med, i predstavljaće rezervu meda za zimu. U dva plodišna tela pčele razvijaju leglo i smeštaju polen, kao i manje zalihe meda. Cilj ovakvog rada je stvaranje što više kvalitetnog legla tokom avgusta i sledstveno dobijanje što većeg broja kvalitetnih zimskih pčela. Krajem jula i početkom avgusta tretira se protiv varoe. Tada koristim Apiguard, od 2006. godine, a prati ga oksalna kiselina krajem novembra, početkom decembra. Kombinacija ova dva sredstva daje sasvim solidne rezultate već sedam godina unazad.

Pčelinjak se nalazi na mestu koje je cele godine bogato polenonosnom pašom, tako da pčele u zimu ulaze fiziološki maksimalno spremne.

Ako tokom avgusta bude suše, pa nema značajnije podsticajne paše, pčele se prihranjuju mešavinom meda i šećera, ili pogačama sa proteinima. Koristi se uglavnom med izvrcan iz najsnažnijih društava neposredno pre bagremove paše, koji su pčele donele u voćnoj paši. Taj med se vrca iz plodišta koje je kod tako jakih zajednica često u to vreme blokirano medom i polenom, pa nije za prodaju. Ovako sam mu našao odličnu primenu, jer ga opet vraćam u plodište i služi za odgajanje zimskih pčela. Taj med se čuva najmanje godinu dana pre dodavanja pčelama, što obezbeđuje nestanak eventualno prisutnih spora nozemoze u najvećoj meri, jer njih ima u svakoj košnici, potvrdila su istraživanja na Fakultetu veterinarske medicine u Beogradu PCR metodom, pošto se broj negativnih uzoraka nalazi u okviru granica statističke greške metode. Do oktobra se pčele ne uznemiravaju, ako smo obezbedili sve pomenute faktore.

Ovakvom tehnikom jednodimenzionalnog pčelarenja bez selidbe, poslednjih godina obezbeđuje se prosečni godišnji prinos od 15–30 kg meda (zavisno od sezone), ako se ne seli. S obzirom na simboličan uloženi rad, to nije malo. Uz malo više zalaganja i jedno seljenje na drugu bagremovu pašu koja se nadovezuje na bolju livadsku pašu nego što je imam na stacionarnom pčelinjaku (ili se seli na treću lokaciju samo na livadsku pašu), što uglavnom i sprovodim, prinos se povećava za 50–70%, retko više poslednjih godina. Jer, klima je postala neumoljiva. Ako pogledamo poslednju sezonu (2013), cele godine, noćne temperature (kada se stvara gro nektara) su bile neverovatno niske, te je bilo nemoguće ostvariti značajnije prinose (sa izuzetkom suncokretove paše, na koju ne selim). Bagrem i dalje ostaje najznačajnija paša, i akcenat pčelarenja je na njoj, kako zbog najvećih prinosa, tako i zbog najbolje cene meda. Zato pčelari moraju da se trude da obavezno iskoriste dve bagremove paše, i to im mora biti prioritet. Fararova košnica umnogome pomaže iskorišćenje dve ili i tri bagremove paše, sa društvima u top formi sve vreme paše, sa najmanjom verovatnoćom stupanja u rojevi nagon, ako se iole prate pčelinje zajednice i izlazi se u susret njihovim nagonima. Pčelar mora da uskladi stalnu borbu za što više legla u košnici, i što manje izražen rojevi nagon, ako želi da postigne najbolje rezultate ovom košnicom. Fararova košnica mu svojom konstrukcijom u tome umnogome pomaže, jer se svi manevri obavljaju lako u svakom trenutku, i pčelaru ostaje samo da svoj deo posla obavi pravovremeno, radeći u sezoni isključivo nastavcima (rad ramovima može povećati prinose, ali je rad ramovima kod ove košnice skuplji nego kod drugih košnica, te ga ne preporučujem, jer je bolje imati manji prinos, ali manje i raditi, što se više nego kompenzuje većim brojem košnica koje može opslužiti jedan pčelar).

Mlada matica na prvom je mestu prioriteta, i tu ne sme biti kompromisa. Samo mlade matice mogu da obezbede vrhunske prinose, uz sve druge povoljne uslove. Ali, svi drugi povoljni uslovi su ništavni bez mlade matice.